Από τον «homo sapiens» στον «μετα - άνθρωπο» (Πέτρος Παπακωνσταντίνου)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 8 Ιουλίου, 2008

Πραγματικό Ελντοράντο τα φάρμακα που έχουν κύριο στόχο όχι τη θεραπεία των ασθενών, αλλά τη «βελτίωση» των υγιών

Πριν από 32 χρόνια, ο τότε διευθυντής της μεγάλης, φαρμακευτικής εταιρείας Merck, Χένρι Γκάντσεν, εκμυστηρευόταν στο περιοδικό Fortune την απελπισία που ένιωθε αναλογιζόμενος ότι τα προϊόντα του απευθύνονταν μόνο στους ασθενείς. Το όραμα που σκιαγράφησε ήταν να μεταμορφώσει τη φαρμακευτική εταιρεία σε ένα είδος «Wrigley», τη γνωστή φίρμα που παράγει... τσίχλες! Με άλλα λόγια, να επεκτείνει τις δραστηριότητες της Merck σε σκευάσματα που θα απευθύνονται σε απολύτως υγιείς, οι οποίοι θα έχουν πεισθεί ότι χρειάζονται φάρμακα -είτε για να αντιμετωπίσουν ανύπαρκτες «ασθένειες», είτε απλώς για να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους.

Η εποχή που οραματιζόταν ο Γκάντσεν έχει κιόλας αρχίσει. Πρόσφατα αφιερώματα στο γαλλικό και τον αμερικανικό Τύπο χαρακτηρίζουν τη στροφή προς τα «φάρμακα για υγιείς» ως το νέο Ελντοράντο της διεθνούς, φαρμακευτικής βιομηχανίας.

Φάρμακα για τη νόσο του Αλτσχάιμερ βρίσκουν πρόθυμους αγοραστές που απλώς θέλουν να βελτιώσουν τη μνήμη τους. Προϊόντα που καταπολεμούν την παιδική υπερκινητικότητα καταβροχθίζονται από στελέχη επιχειρήσεων που θέλουν να βελτιώσουν την ικανότητα συγκέντρωσης. Ουσίες που χρησιμοποιούν στρατιωτικοί για να υπερνικούν την κούραση, καταναλώνονται ως υποκατάστατα των αμφεταμινών.

Τα αδιαφιλονίκητα πρωτεία στον τομέα αυτό κατέχουν οι ΗΠΑ. Στη χώρα που αντιπροσωπεύει μόλις το 5% του παγκόσμιου πληθυσμού αντιστοιχεί το εξωπραγματικό 50% των φαρμακευτικών συνταγών που γράφονται κάθε μέρα σε πλανητική κλίμακα. **Ένα πολύ μεγάλο μέρος του κοινωνικού σώματος φαίνεται να έχει πέσει σε υποχονδριακή κατάσταση**, κάτι που καλλιεργείται σκόπιμα από το ισχυρότατο φαρμακευτικό λόμπι, το οποίο έχει στην Ουάσιγκτον 1.274 επισήμως καταγεγραμμένους «λομπίστες» και ξόδεψε μέσα σε 18 μήνες, στη διετία 2005- 2006, 182 εκατομμύρια δολάρια για να επηρεάσει μέλη του Κογκρέσου.

Πολλά λεφτά, αλλά όχι άσκοπα πεταμένα. Το 2002, μικτή ομάδα εργασίας του Εθνικού Συμβουλίου Επιστημών (NSF) και του υπουργείου Εμπορίου δημοσίευσε μελέτη με τίτλο «Συγκλίνουσες Τεχνολογίες για τη Βελτίωση των Επιδόσεων του Ανθρώπου». Η έκθεση εκτιμούσε ότι τα νεότατα επιτεύγματα επιστημονικών κλάδων αιχμής (Νανοτεχνολογία, Βιοτεχνολογία, Πληροφορική, Γνωστική Επιστήμη) επιτρέπουν «μια τεράστια βελτίωση των ανθρώπινων επιδόσεων». Ενα χρόνο αργότερα, το Συμβούλιο Βιοηθικής, που είχε θεσπίσει ο πρόεδρος Μπους, δημοσίευσε αναλυτική έκθεση υπό τον τίτλο «Πέραν της θεραπείας: Η Βιοτεχνολογία και η Επιδίωξη της Ευτυχίας».

Ωστόσο, οι όντως κοσμογονικές δυνατότητες που προσφέρουν οι επιστήμες σκιάζονται από την κατάχρηση που υπαγορεύεται από την κερδοσκοπία: Επινοούμε ασθένειες για να πουλήσουμε φάρμακα, με δυνητικά επικίνδυνες συνέπειες για τη δημόσια υγεία.

Ξεκίνησε από Καλιφόρνια

Εφηβοι που παίρνουν αυξητική ορμόνη απλά και μόνο γιατί δεν έχουν ύψος μπασκετμπολίστα, αυξάνουν τους κινδύνους να πάθουν καρδιακό επεισόδιο. Τα αγχολυτικά που παίρνουν φοιτητές στην περίοδο των εξετάσεων ενοχοποιούνται ακόμη και για αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών. Φάρμακα εναντίον της εμμηνοπαυσιακής δυσφορίας εκθέτουν τις γυναίκες σε αυξημένο κίνδυνο προσβολής από καρκίνο του μαστού.

Επιπλέον, η στροφή προς τα «φάρμακα για υγιείς» συνοδεύεται από μια ολόκληρη ιδεολογία που ακούει στο όνομα «μετα- ανθρωπισμός» (transhumanism) και συμβολίζεται συχνά ως «Η+» (Human+, δηλαδή ενισχυμένος άνθρωπος).

Πρόκειται για ένα ρεύμα που ξεκίνησε από την Καλιφόρνια και θέτει στόχο όχι απλώς την αποκατάσταση βλαβών του ανθρώπινου σώματος με τη βοήθεια της τεχνολογίας- μια ιστορία τόσο παλιά, όσο και ο πολιτισμός- αλλά την ποιοτική εξέλιξη του ίδιου του homo sapiens σε ανώτερη μορφή ανθρώπου. Αν στο παρελθόν αυτή η τεχνοκρατική ουτοπία -που θυμίζει το μάλλον κακόφημο κίνημα της ευγονικής- ήταν κυρίως υπόθεση των φιλοσοφούντων, σήμερα έχει περάσει σε χέρια επιστημόνων.

Υπάρχει, μάλιστα και παγκόσμια ένωση επιστημόνων (World Transhumanist Association), αφιερωμένη στη δημιουργία του «μετα - ανθρώπου».

Το ντοπάρισμα και τα ατομικά τεστ DNA

Η βιομηχανία των σπορ είναι από τους αρχαιότερους και μεγαλύτερους ευεργέτες

των φαρμακευτικών εταιρειών. Επικαλούμενη τον Σάντρο Ντονάτι, Ιταλό ειδικό στην Παγκόσμια Υπηρεσία Αντι- Ντόπινγκ, η γαλλική Le Monde αναφέρει ότι η ετήσια, παγκόσμια παραγωγή ερυθροποιητίνης είναι πέντε έως έξι φορές μεγαλύτερη από ό,τι θα δικαιολογούσε η θεραπευτική χρήση της. Ο βασικός τομέας που δημιουργεί την υπερβάλλουσα ζήτηση είναι η μαύρη αγορά της αθλητικής «ντόπας».

Μια δεύτερη, παραδοσιακή αγορά για προϊόντα (κυρίως ψυχικού) «ντοπαρίσματος» είναι ο στρατός. Οι πόλεμοι στο Ιράκ και το Αφγανιστάν προκάλεσαν σημαντική αύξηση της ζήτησης αντικαταθλιπτικών και υπνωτικών. Σύμφωνα με το περιοδικό Time, το 12% των Αμερικανών στρατιωτών στο Ιράκ και το 17% των συναδέλφων τους στο Αφγανιστάν καταναλώνουν συστηματικά αντικαταθλιπτικά, όπως Prozac και Zoloft, και υπνωτικά, σαν το Ambien. Ωστόσο, τα αντικαταθλιπτικά ενοχοποιούνται για αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών, κάτι πολύ επικίνδυνο ιδίως όταν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν από στρατιώτες που υποφέρουν από ψυχικές διαταραχές μετά από τραυματισμό. Το 2007, αυτοκτόνησαν 115 Αμερικανοί στρατιώτες των χερσαίων δυνάμεων, 102 το 2006. Από αυτούς, το 40% έπαιρνε αντικαταθλιπτικά.

Μια νεότατη -πάντως αμφιλεγόμενη- εξέλιξη που υπόσχεται μεγάλα κέρδη είναι ο εξατομικευμένος έλεγχος δειγμάτων DNA από ιδιωτικές εταιρείες. Το 2007, εμφανίστηκαν στις ΗΠΑ τρεις εταιρείες (23andMe, DecodeMe, Navigenics) οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε ιδιώτη, αντί κόστους της τάξης των 1.000 έως 2.500 δολαρίων, να λάβει αναλυτική αποκωδικοποίηση του DNA του, κάτι που θα αποκαλύψει, ενδεχομένως, την προδιάθεσή του για διάφορες γενετικές ασθένειες. Αλλες 20 τουλάχιστον εταιρείες αυτού του είδους ετοιμάζονται να ριχτούν στη μάχη, διεκδικώντας μερίδιο της δυνητικά τεράστιας αγοράς. Η Google έχει επενδύσει ήδη ποσό 3,9 εκατομμύρια δολάρια στην 23andMe, η οποία επιστράτευσε και τον πολύ Φράνσις Κόλινς, διευθυντή του δημόσιου, αμερικανικού προγράμματος για την αποκωδικοποίηση του ανθρώπινου γονιδιώματος.

(Πηγή: "Καθημερινή" 5/7/2008)